

CONTRA L'EIX VIC-OTOT

RÈQUIEM PER LA
VALL D'EN BAS

Els vulcanòlegs convidats a les Jornades Internacionals de Vulcanologia van considerar un deure moral preservar aquest patrimoni científic

SANTIAGO VILANOVA → PERIODISTA

Quan el prestigiós vulcanòleg Jacques Durieux, que ha filmat i visitat les principals zones volcàniques del planeta, va veure per primera vegada, el setembre del 2000, la vall d'en Bas va exclamar: «Això és una caldera volcànica de fa milions d'anys!». Després, no hem trobat –ni en el llibre sobre el vulcanisme prehistòric de Catalunya, del geòleg Josep Maria Mallarach, ni en les opinions d'en Joan Martí, el vulcanòleg català més internacional– cap confirmació científica de la primera impressió de Durieux. Intuïcions com aquesta, tal com deia el malaurat explorador Thor Heyerdhal, solen ser decisives en els descobriments geològics i espeleològics. En tot cas, Durieux ens ratificava l'immens valor científic de la vall d'en Bas, que es degrada a un ritme brutal.

El vulcanisme del Neogen, de 24 a 2 milions d'anys enrere, va ser descobert a la vall pel malaurat geòleg Lluís Solé Sabarís. Es tracta, però, d'una activitat soterrada per l'acció de les erupcions estrombolianes contemporànies del Crosat de fa 11.500 anys. Aquest vulcanisme prehistòric és pràcticament imperceptible en el paisatge, i això fa que els garrotxins no en tinguin prou consciència i, doncs, no el valorin prou.

Durieux, com Jean-Louis Cheminée, Vicente Araña, John P. Lockwood, Ramon Ortiz i August Gudmundsson, entre d'altres vulcanòlegs i experts que l'associació Una Sola Terra ha convidat des de 1995 a les Jornades Internacionals de Vulcanologia d'Olot, han considerat un deure moral preservar íntegrament aquesta vall com a patrimoni de la humanitat. Però les opinions dels científics i dels ecologistes han quedat marginades pels imperatius dels interessos econòmics i industrials.

ADÉU A UN PARADÍS NATURAL

La vall volcànica d'en Bas és un paradís botànic i geològic: un meravellós espai natural inspirador de poetes, d'escriptors i de pintors –ecosistema regit per l'emblemàtic Puigsacalm– la preservació del qual ha provocat una de les més grans

mobilitzacions de defensa de la terra que ha conegut el país.

La responsabilitat moral que ens reclamava Durieux es va concretar a l'hora d'intentar impedir pacíficament i durant quasi deu anys l'acció destructiva que comportarà l'eix Vic-Olot. Però ni la crida dels científics, ni la tasca exemplar de Salvem les Valls, ni les caminades i les manifestacions no ho han evitat. Tot i governar l'esquerra, el projecte es farà realitat. La traïció dels republicans i dels anomenats «ecosocialistes» haurà de ser un dia historiografiada per a les futures generacions, que ens preguntaran com fou possible una ignomínia com aquesta a l'inici del segle de l'ecologia i el desenvolupament sostenible.

Hem de fer notar, però, que Salvem les Valls ha patit una instrumentalització política per part de militants dels partits d'esquerra claudicans. Una conspiració consistent a dirigir la plataforma des de Barcelona i apartar els dirigents ecologistes locals. Així és de miserable la política quan es fa sense ètica. Però, i el poble?

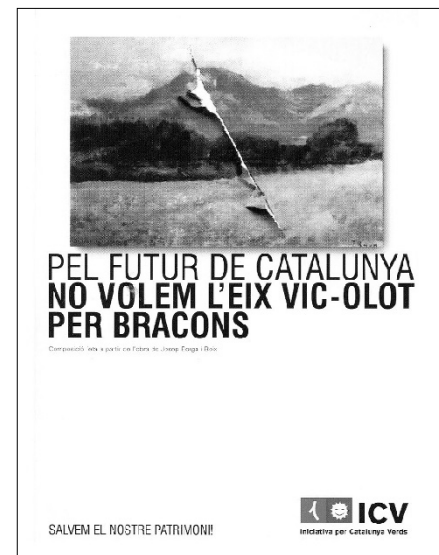
Hem de dir que la majoria dels garrotxins ha «passat» de la campanya de defensa de la vall d'en Bas, aferrats a una visió del progrés manipulada pels poders dominants. Si a la Garrotxa s'hagués produït la mobilització popular que va tenir lloc a les Terres de l'Ebre contra el transvasament, el Govern de Pasqual Maragall no hauria tingut cap altra sortida que desautoritzar el projecte promogut pels nacionalistes de CiU. Però només cal veure els resultats de les eleccions municipals, legislatives, autonòmiques i europees a Olot i a la Garrotxa per no esperar-nos amb falses expectatives. L'electorat garrotxí va fer confiança als partits favorables a la destrucció paisatgística de la vall i els minoritaris (ERC, ICV), que havien jurat no entrar en el Govern sense aturar el pro-

jecte, han estat uns perjurs i uns oportunistes. Ara, el model urbanístic impulsat pel municipi de Les Preses s'estendrà a tota la vall. Serà pràcticament impossible que aquesta carretera, per la qual circularan milers de camions cada mes, pugui ser de caràcter comarcal. No ens fem ja més il·lusions. Ja no hi ha més lluita. El que queda són posicions per justificar l'injustificable; per fer veure que hi ha combat on hi ha derrota.

D'aquí a unes quantes dècades, la vall d'en Bas estarà farcida de polígons postindustrials, xalets amb piscina i terres de cultius transgènics. Hi haurà illes de natura, com el Bora Tosca, que podran ser visitades, previ pagament d'entrada, com un pessebre del passat volcànic prehistòric. Les generacions del 2100 tindran una referència del que havia estat la vall durant el segle xx mitjançant fotografies, vídeos i muntatges tridimensionals. Trobaran normal el fet d'haver heretat un territori trinxat per autopistes al servei d'un transport ràpid (que no comunicació), inútil i insostenible. I es preguntaran per què vam decidir optar per aquest model de creixement.

SENSE CONSCIÈNCIA ECOLÒGICA

L'any 1965 va sortir a Olot la revista cultural *Puigsacalm*, el mateix nom que porta avui l'excel·lent revista del Grup Excursionista i Alpinista de Sant Esteve d'en Bas. Hi escrivíem molts joves lletraferits i aspirants a periodistes com Josep Ramoneda i Lluís Busquets i Grabulosa, juntament amb escriptors locals reconeguts com Ramon Grabolosa o Avel·lí Pàmies, entre d'altres. En els continguts destacaven els articles que divulgaven la bellesa del nostre patrimoni natural i paisatgístic. En el número de setembre vaig publicar-hi una entrevista a Josep Pla, que ens advertia sobre el caràcter aspre, tancat i levític dels gar-

AQUEST RECENT CARTELL D'ICV, NO ELS FA CAURE LA CARA DE VERGONYA ALS SEUS DIRIGENTS?

rotxins que feia que no valoressin el seu propi patrimoni natural. Aquella sentència, que semblava exagerada, acabaria essent precisa. En aquells anys, la zona volcànica era explotada de forma irracional per empresaris locals amb la indiferència total de la població. Si no hagués estat per un grup minoritari d'activistes i d'informadors agosarats potser avui tindríem la majoria de cons volcànics desfigurats.

La societat olotina, fins fa ben poc, ha viscut d'esquena al vulcanisme i a la protecció del seu entorn, contràriament al que han fet poblacions i regions mediterrànies com les de Nàpols o Sicília. Fins i tot, l'essència de la geomorfologia del paisatge volcànic no va figurar en els temes preferits de l'escola pictòrica olotina. Només es coneixen les pintures i dibuixos realitzats pel naturalista Josep Gelabert a començament del segle passat. Modernament, l'escultor i ceramista Claudi Casanovas, de volada internacional, s'ha inspirat en la profunditat holística del paisatge i els materials generats pel vulcanisme. Als escriptors i als literats locals no els ha interessat construir una mitologia sobre el vulcanisme garrotxí que ajudés a crear consciència col·lectiva d'aquest patrimoni.

El que ha succeït al llarg de la campanya contra l'eix Vic-Olot demostra una manca general de passió per la defensa del nostre paisatge i una impotència per fer front a les iniciatives destructives d'una minoria de dirigents econòmics que actuen en règim de monopoli. Hi ha, certament, una joventut arrelada i generosa que puja, però que no té la força suficient ni els mecanismes per atreure, com ha succeït a les Terres de l'Ebre, una majoria massa temps silenciosa. Un cop més, l'esperit carlí i conservador, és a dir, productivista i economicista, s'ha imposat: ha perdut l'esperit liberal, llibertari i ecologista, aquell que aspira a una economia ecològica i humanista.

Aparentment i dissortada, tot està dat i beneït. I els especuladors, les immobiliàries i les constructores ja es preparen per llançar-se sobre els prehistòrics camps volcànics de la vall com els vampirs sobre un enorme banc de sang.